

Београд
24.03.2007.
Промоција

ОСНОВА СОЦИЈАЛНЕ КОНЦЕПЦИЈЕ РУСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

Част ми је и радост да узмем учешћа у данашњем догађају. Радост што је у нашој средини Његово Високопреосвештенство Митрополит смоленски и каљинградски Г. Кирил, висока и значајна личност Руске пр. цр. и радост што је из штампе изашла, у издању *Беседе*, књига која је пред нама – *Основи социјалне концепције Руске православне цркве*. Овај је документ усвојен на заседању јубиларног Светог Архијерејског сабора Руске пр. цр. августа 2000. год. и његова основна намена, с обзиром на тако висок степен официјелности, је следећа ... *да служи као руководно начело за синодске институције, епархије, манастире, парохије и друге канонске црквене установе у њиховим односима са државном влашћу, различитим световним удружењима и организацијама, ванцрквеним средствима информисања...* како читамо у завршним напоменама. На основу њега црквена јерархија је у могућности да заузима ставове о различитим актуелним питањима и животним проблемима савременог човека у савременом, постмодерном и плуралистичком друштву. Да бисмо се уверили колико су та питања важна и актуелна, дозволите ми да побројим нека од њих : *Црква и нација, Црква и држава, Црква и политика, Својина, Рат и мир, Проблеми биоетике, Међународни односи; проблеми глобализације и секуларизације итд.*

И ми, православни у Србији, се захваљујемо јерархији Руске цркве на овом труду и напорима који ће и нама бити од велике користи. Ове теме нису више стране ни нашим богословима, а све мање и јавно мњење изражава чуђење када се Црква бави овом савременом проблематиком. Први кораци су, дакле, направљени и на нама сада лежи одговорност да основне ставове даље разрађујемо, ослањајући се на богословске принципе изражене у овом документу, а о којима бих желео нешто да кажем у најкраћим цртама.

Основна претпоставка проучавања ове проблематике је непрестана осетљивост, будност и непрестана научна и богословска анализа друштвене

стварности јер је она битно другачија од свих претходних. Та се различитост огледа, између осталог, и у брзини промена друштвене стварности, те тако, данас изражени ставови већ сутра могу бити превазиђени и некорисни, не чак, ни зато што су лоши, већ зато што су промењене околности. Али ако су конкретна решења и предлози подложни непрестаним променама, основне богословске поставке на којима су засновани, ипак, нису.

Једна од тих поставки је служење. *Живот у Цркви, на који је призван сваки човек, јесте непрестано служење Богу и људима (Концепција)*. Призивање Цркве је да служи, баш као што ни Господ није дошао да му служе већ да служи и да заложи себе за живот света. Те зато, било како страшно да нама Хришћанима изгледа тај спољни свет и друштво у коме живимо, ми смо трајно призвани да том и таквом свету и друштву служимо, баш зато што је богоборан и што у злу лежи. *Недопустиво је манихејско гнушање над животом света који нас окружује. Учесће хришћанина у том животу треба да се заснива на схватању да су свет, друштво и држава предмет љубави Божије, јер Бог жели да они буду преображени и очишћени по нечелима Богом заповеђене љубави (Концепција, стр. 19)*. Ово је врло важан став да Бог посматра и љуби и свет и нас због онога што ћемо бити. Небрига, незаинтересованост или како смо чули гнушање над светом и друштвом нису хришћански ставови.

Друга поставка коју Основе социјалне концепције наглашавају је начело сарадње и дијалога. *Испуњавајући мисију спасења људског рода, Црква то не чини само путем непосреднога проповедања него и добрим делима, усмереним на побољшање духовно-моралног и материјалног стања света који је окружује. Тога ради она ступа у узајамне односе са државом, чак и ако она није хришћанског карактера, као и са разним друштвеним асоцијацијама и појединцима, чак и кад они не поистовећују себе са хришћанском вером. Не постављајући непосредно обраћење свих у Православље за услов сарадње ... (Концепција, стр. 19)*.

Ово је став који је само на први поглед јасан и саморазумљив, а заправо га треба подробно објаснити јер крије у себи добро разумевање новог положаја Цркве у савременом друштву. Тај нови положај Цркве можемо боље да разумемо уколико га упоредимо са положајем Цркве у премодерном периоду. У њему је Хришћанство

мање или више, понекад и формално, прожимало све поре тадашњег друштва. Целокупни живот је био структуриран према хришћанској вери. Она је била општи друштвени контекст и поклапала се са јавним мњењем. Најчешће није било потребе за аргументацијом и образлагањем хришћанских ставова по неком друштвеном питању јер су се они подразумевали, били саморазумљиви. Процес формирања модерних друштава је текао управо у негирању оваковог положаја Хришћанства и Цркве у друштву. Њега означавамо као процес секуларизације, односно еманциповања друштва од захтева хришћанске вере. Тај процес је и на Западу и на Истоку знао, за Цркву, да буде бољан али је и поред свега напредовао и довео до стварања модерног друштва у коме је положај Цркве битно измењен. Хришћанство више нити битно утиче, нити битно обликује модерно и постмодерно друштво. Црква и јавно мњење се више не поклапају. Она је постала само део шаролике и разноврсне стварности којом круже различите идеје, различити ставови и космологије, па и различите религије које се не могу више структурирати једним принципом, једном идејом јер би се тиме повредила слобода других. Али то, опет, не значи да је Црква прогоњена и протерана (тај период је, надамо се, дефинитивно прошао) већ значи нови положај Цркве у друштву који она треба смирено да прихвати. Он подразумева нови начин деловања. Уколико желимо да заузмемо важно место у друштву и да доприносимо стварању праведнијег и хуманијег друштва борећи се против свих облика друштвеног зла, онда наши предлози морају бити уверљиви, добро аргументовани, добро заступани и објашњени јер не можемо очекивати да се подразумева да је сваки наш предлог добар и важан мимо аргументације и проблематизовања. Тако долазимо до неопходности примене начела сарадње. Са једне стране разлог томе је што у сучељавању са савременим проблемима нико не може имати монопол у друштву већ је то задатак целог друштва, а са друге стране то значи да нико више сам не може извршити синтезу знања које је потребно у решавању друштвених проблема. Људско знање је постало толико велико и издиференцирано да је *de facto* немогуће једном човеку или малом броју људи да га синтетише. Узмимо само неколико примера везаних за питања која се обрађују у овом документу. Рацимо биоетика. Наши фундаментални богословски ставови могу остати неприменљиви уколико се у формирање

конкретног предлога не укључе лекари, генетичари, правници, психолози итд. Или проблеми еколошке катастрофе који се не могу ни ублажити без ангажовања биолога, геолога, зоолога, политичара итд. Ако је наше хришћанско призвање да служимо зарад спасења света онда се никако не можемо одрећи сарадње већ треба да је подстичемо и у њој активно учествујемо. Међутим, сарадње нема без дијалога. И баш везано за ово питање је потребно наше најдубље преумљење. Бити у дијалогу с неким значи прихватити га таквог какав јесте. Не доживљавати његово стање као стање потпуне грешности само зато што није с нама и радовати се што у њему, евентуално, препознајемо трагове истине која нас спаја упркос различитостима.

Можда сада мало боље можемо да разумемо колико је важан став који читамо у документу ... *не постављајући непосредно обраћење свих у Православље за услов сарадње...* (Концепција, стр. 19), колико он растерећује Хришћане и отвара простор за иницијативе у сучељавању са злом у друштву.

На крају, уз још једну захвалност руској јерархији на овом документу, желим да изразим захвалност преводиоцима и издавачу, а колеге студенте да обавестим да се ова књига већ од данас налази на списку обавезне литературе за предмет Социологија Хришћанства. Хвала.